UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Euroopan unionin perusoikeuskirja — Yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon periaatteet — Unionin oikeuden soveltaminen — Tilanne ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan — Unionin tuomioistuimen toimivallan puuttuminen

Asiassa C-483/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Grondwettelijk Hof (Belgia) on esittänyt 18.10.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.10.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pelckmans Turnhout NV

vastaan

Walter Van Gastel Balen NV,

Walter Van Gastel NV,

Walter Van Gastel Lifestyle NV ja

Walter Van Gastel Schoten NV,

Ministerraadin

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Borg Barthet, M. Berger, S. Rodin ja F. Biltgen,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Pelckmans Turnhout NV, edustajanaan advocaat G. Philipsen,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV ja Walter Van Gastel Schoten NV, edustajinaan advocaat P. Wytinck, advocaat P. Verstraeten ja advocaat D. Dobson,

— Belgian hallitus, asiamiehinään T. Materne ja J.-C. Halleux, avustajinaan advocaat J.-F. De Bock ja advocaat V. De Schepper,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller,

— Euroopan komissio, asiamiehinään W. Roels ja E. White,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEU 6 artiklan 3 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 20 ja 21 artiklan – luettuina perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklan sekä SEUT 34–SEUT 36, SEUT 56 ja SEUT 57 artiklan valossa – tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Pelckmans Turnhout NV (jäljempänä Pelckmans) sekä Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV ja Walter Van Gastel Schoten NV; kaikki nämä yhtiöt toimivat puutarhanhoidon alalla.

Asiaa koskevat Belgian oikeussäännöt

3 Kauppojen, käsiteollisten yritysten ja palvelualan yritysten aukioloajoista 10.11.2006 annetun lain (wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren in handel, ambacht en dienstverlening; Belgisch Staatsblad 19.12.2006, s. 72879; jäljempänä LHO) 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kuluttajien pääsy toimitiloihin, tavaroiden tai palvelujen suoramyynti kuluttajille ja kotiintoimitus ovat kiellettyjä 24 tunnin keskeytymättömänä jaksona, joka alkaa sunnuntaina kello 5 tai kello 13 ja päättyy seuraavana päivänä samaan kellonaikaan.”

4 LHO:n 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Elinkeinonharjoittajat tai palvelujen tarjoajat voivat valita muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun viikoittaisen lepopäivän, joka alkaa valittuna päivänä kello 5 tai kello 13 ja päättyy seuraavana päivänä samaan kellonaikaan.”

5 LHO:n 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Elinkeinonharjoittajien tai palvelujen tarjoajien, jotka valitsevat muun kuin 8 §:ssä tarkoitetun lepopäivän, on mainittava viikoittainen lepopäivä ja sen valittu alkamisaika selkeällä ja ulkoapäin nähtävissä olevalla tavalla.”

6 LHO:n 14 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Elinkeinonharjoittajat ja palvelujen tarjoajat, jotka eivät ole valinneet viikoittaiseksi lepopäiväksi muuta päivää kuin sunnuntain, voivat poiketa 8 §:ssä tarkoitetusta velvollisuudesta varmistaakseen ammattinsa sunnuntaipäivystyksen.”

7 LHO:n 16 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 6 ja 8 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei sovelleta seuraavissa tapauksissa:

a) myynti muun kuluttajan kuin ostajan kotona sillä edellytyksellä, että myynti tapahtuu yksinomaan yksityiskäyttöön tarkoitetun asunnon asutussa osassa

b) kotimyynti, joka tapahtuu kuluttajan kutsusta siten, että tämä on etukäteen ja nimenomaisesti pyytänyt myyjää käymään tarkoituksena neuvotella tavaran tai palvelun ostosta

c) myynti ja palvelujen tarjoaminen julkista liikennettä harjoittavien yhtiöiden toimipisteissä ja NMBS-Holding-yhtiön tai sen tytäryhtiöiden suoraan tai välillisesti hallinnoimilla asemilla sekä kiinteistöissä, joissa nämä asemat sijaitsevat

d) myynti ja palvelujen tarjoaminen lentoasemilla ja satama-alueilla, jotka ovat avoinna kansainväliselle matkustajaliikenteelle

e) palvelujen tarjoaminen hätätapauksissa

f) tavanomaisten ruokatavaroiden ja kotitaloustavaroiden, ei kuitenkaan tislattujen alkoholipitoisten juomien tai hiivapitoisten juomien, joiden alkoholipitoisuus on yli 6 prosenttia, myynti huoltoasemilla tai moottoritiealueilla olevissa toimipisteissä sillä edellytyksellä, että nettomyyntipinta-ala ei ole suurempi kuin 250 m^2.

Se, että kuluttaja hyväksyy myyjän puhelimitse ehdottaman käyntitarjouksen, ei ole edellä b kohdassa tarkoitettu kutsu.

2. Kieltoa ei sovelleta myöskään toimipisteisiin, joiden pääasiallisena toimintana on jonkin seuraaviin tuoteryhmiin kuuluvan tuoteryhmän myynti:

a) sanomalehdet, aikakauslehdet, tupakka ja tupakkatuotteet, puhelinkortit ja valtakunnallisten arpajaisten (Nationale Loterij) tuotteet

b) audiovisuaaliset välineet ja videopelit, myös niiden vuokraus

c) ajoneuvoja varten tarkoitetut polttoaineet ja öljy

d) yksittäispakattu jäätelö

e) elintarvikkeet, jotka valmistetaan toimipisteessä mutta joita ei käytetä siellä.

Kyseessä on pääasiallinen toiminta, jos pääasiallisen toiminnan kohteena olevan tuoteryhmän myynti on vähintään 50 prosenttia vuotuisesta liikevaihdosta. – –”

8 LHO:n 17 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Edellä 6 §:n a ja b kohdassa ja 8 §:ssä tarkoitettua kieltoa ei sovelleta rantalomakohteissa eikä kunnissa tai kunnan osissa, joilla on turistikeskusten asema.”

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasian vastaajat pitävät puutarhakeskuksiaan yleisölle avoimina seitsemänä päivänä viikossa. Pelckmansin mielestä tällainen käytäntö on LHO:n 8 §:n ja sitä seuraavien pykälien vastainen, joten se on vaatinut rechtbank van koophandel te Antwerpeniä (Antwerpenin kauppatuomioistuin) määräämään käytännön lopetettavaksi ja velvoittamaan vastaajat noudattamaan viikoittaista lepopäivää.

10 Kyseisessä tuomioistuimessa pääasian vastaajat ovat kiistäneet Pelckmansin vaatimuksen ja väittäneet, että LHO:n säännökset, joihin on vedottu, ovat vastoin unionin oikeutta, varsinkin sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 11.5.2005 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2005/29/EY (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi) (EUVL L 149, s. 22) sekä perustuslain 10 ja 11 §:ää.

11 Ennen pääasian ratkaisemista rechtbank van koophandel te Antwerpen esitti 27.10.2011 päivätyllä päätöksellä yhtäältä unionin tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskivat sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin sekä SEUT 34, SEUT 35, SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan tulkintaa, ja toisaalta yhden ennakkoratkaisukysymyksen Grondwettelijk Hofille.

12 Määräyksellään Pelckmans Turnhout (C-559/11, EU:C:2012:615) unionin tuomioistuin vastasi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen ja toisen ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäiseen osaan, että sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaa direktiiviä on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen kansalliseen lainsäädäntöön, jolla ei ole kuluttajansuojaan liittyviä päämääriä. Toisen kysymyksen toisesta osasta unionin tuomioistuin katsoi, että sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat, koska rechtbank van koophandel te Antwerpen ei ollut selittänyt riittävästi syitä, joiden vuoksi sen pyytämä EUT-sopimuksen määräysten tulkinta oli sen mielestä tarpeen pääasian ratkaisun kannalta eikä se ollut esittänyt mitään selitystä yhteydestä, joka sen mielestä oli kyseisten määräysten ja pääasiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön välillä.

13 Grondwettelijk Hof, jonka käsiteltäväksi on saatettu ennakkoratkaisukysymys perustuslainmukaisuudesta, on puolestaan päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [SEU] 6 artiklan 3 kohdassa ja – – perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklassa, luettuina yhdessä – – perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklan ja [SEUT 34–SEUT 36, SEUT 56 ja SEUT 57] artiklan kanssa, vahvistettua yhdenvertaisuuden periaatetta tulkittava siten, että se on esteenä [LHO:n] 8, 9, 16 ja 17 §:n sisältämän kaltaiselle säännöstölle, koska niissä säädettyä velvollisuutta pitää liike suljettuna yhtenä päivänä viikossa

— ei sovelleta elinkeinonharjoittajiin, joiden toimipaikka on juna-asemilla tai julkista liikennettä harjoittavien yhtiöiden toimipisteissä, myyntiin lentoasemilla ja satama-alueilla, jotka ovat avoinna kansainväliselle matkustajaliikenteelle, eikä myyntiin huoltoasemilla tai moottoritiealueilla olevissa toimipisteissä, mutta sitä sovelletaan elinkeinonharjoittajiin, joiden toimipaikka on muualla

— ei sovelleta elinkeinonharjoittajiin, jotka myyvät sanomalehtien, aikakauslehtien, tupakan ja tupakkatuotteiden, puhelinkorttien ja valtakunnallisten arpajaisten [Nationale Loterij] tuotteiden kaltaisia tuotteita tai audiovisuaalisia välineitä ja videopelejä tai jäätelöä, mutta sitä sovelletaan elinkeinonharjoittajiin, jotka tarjoavat muita tuotteita

— sovelletaan ainoastaan vähittäismyyntiin eli yrityksiin, jotka suuntaavat toimintansa kuluttajille, mutta sitä ei sovelleta muihin elinkeinonharjoittajiin

— sovelletaan siten, että elinkeinonharjoittajiin, jotka harjoittavat toimintaansa fyysisestä myyntipisteestä käsin ja jotka ovat suoraan yhteydessä kuluttajiin, kohdistuu huomattavasti suurempi rajoitus kuin elinkeinonharjoittajiin, jotka harjoittavat toimintaansa verkkokaupasta käsin tai mahdollisesti muulla tavalla etämyyntinä?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklassa – luettuina perusoikeuskirjan 15 ja 16 artiklan sekä SEUT 34–SEUT 36, SEUT 56 ja SEUT 57 artiklan valossa – vahvistettuja yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon periaatteita tulkittava siten, että ne ovat esteenä LHO:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan elinkeinonharjoittajat eivät muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta saa pitää liikettään avoimena seitsemänä päivänä viikossa vaan se on suljettava yhtenä päivänä viikossa.

15 Saksan hallituksen ja Euroopan komission mielestä unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata tähän kysymykseen, koska ennakkoratkaisupyynnössä ei ole mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että pääasian kohteella on yhteys unionin oikeuteen.

16 Tästä on muistutettava, että unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdan mukaan ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä. Tällaisen selostuksen samoin kuin asiaa koskevista tosiseikoista työjärjestyksen 94 artiklan a alakohdan nojalla esitettävän yhteenvedon perusteella unionin tuomioistuimen on voitava tarkastaa paitsi ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen myös toimivaltansa vastata esitettyyn kysymykseen.

17 Lisäksi on palautettava mieleen, että perusoikeuskirjan soveltamisala on jäsenvaltioiden toimenpiteiden osalta määritelty perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta (tuomio Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 17 kohta).

18 Mainitussa määräyksessä vahvistetaan siten vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia on tarkoitus soveltaa kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta niitä ei voida soveltaa muihin tilanteisiin (ks. tuomio Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 Perusoikeuskirjan 51 artiklan selitykset, jotka on SEU 6 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 7 kohdan mukaan otettava huomioon perusoikeuskirjan tulkinnassa, tukevat lisäksi tällaista määritelmää unionin perusoikeuksien soveltamisalasta. Kyseisten selitysten mukaan ”velvollisuus noudattaa unionin puitteissa määriteltyjä perusoikeuksia koskee jäsenvaltioita vain silloin, kun ne toimivat unionin oikeuden alalla” (tuomio Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, 20 kohta).

20 Tästä seuraa, että silloin, kun oikeudellinen tilanne ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen arvioimaan tilannetta, eivätkä perusoikeuskirjan määräykset, joihin mahdollisesti tukeudutaan, sellaisinaan voi perustaa kyseistä toimivaltaa (ks. vastaavasti määräys Currà ym., C-466/11, EU:C:2012:465, 26 kohta ja tuomio Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, 22 kohta).

21 Nämä päätelmät vastaavat päätelmiä, jotka ovat sen SEU 6 artiklan 1 kohdan taustalla, jonka mukaan perusoikeuskirjan määräykset eivät millään tavoin laajenna perussopimuksissa määriteltyä unionin toimivaltaa. Perusoikeuskirjan 51 artiklan 2 kohdan mukaan perusoikeuskirjalla ei myöskään uloteta unionin oikeuden soveltamisalaa unionin toimivaltaa laajemmaksi eikä luoda unionille uutta

toimivaltaa tai uusia tehtäviä eikä muuteta perussopimuksissa määriteltyjä toimivaltuuksia ja tehtäviä (ks. tuomio McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 51 kohta; tuomio Dereci ym., C-256/11, EU:C:2011:734, 71 kohta ja tuomio Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, 23 kohta).

22 Ennakkoratkaisupyynnössä ei ole mitään konkreettista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että pääasiassa kyseessä oleva oikeudellinen tilanne kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan.

23 Ennakkoratkaisupyynnössä samoin kuin unionin tuomioistuimelle esitetyissä kirjallisissa huomautuksissa ei nimittäin osoiteta mitenkään, että oikeusriidalla olisi yhteys johonkin niistä tilanteista, joita ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemissa perussopimuksen määräyksissä tarkoitetaan.

24 Tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien kyseisen tuomioistuimen mainitsemien SEUT 34–SEUT 36 artiklan soveltamisesta on joka tapauksessa muistutettava, että unionin tuomioistuin on jo katsonut useaan otteeseen, ettei näitä määräyksiä sovelleta kauppojen aukiolo- tai kiinnioloaikoja koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön, jota sovelletaan kaikkiin asianomaisiin jäsenvaltion alueella toimiviin taloudellisiin toimijoihin ja jolla on oikeudellisesti ja tosiasiallisesti sama vaikutus sekä kotimaisten tuotteiden että muista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden markkinointiin (ks. mm. tuomio Punto Casa ja PPV, C-69/93 ja C-258/93, EU:C:1994:226, 15 kohta ja tuomio Semeraro Casa Uno ym., C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 ja C-332/94, EU:C:1996:242, 28 kohta).

25 Samoin palvelujen tarjoamisen vapautta koskevista ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen myös mainitsemista SEUT 56 ja SEUT 57 artiklasta on riittävää todeta, että kyseessä olevaa lainsäädäntöä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella toimiviin toimijoihin, että sillä ei sitä paitsi pyritä sääntelemään edellytyksiä, joilla asianomaiset yritykset tarjoavat palveluja, ja että ne rajoittavat vaikutukset, joita sillä saattaa olla palvelujen tarjoamisen vapauteen, ovat liian sattumanvaraisia ja välillisiä sen kannalta, että siinä säädetyn velvollisuuden voitaisiin katsoa voivan rajoittaa tätä vapautta (ks. analogisesti tuomio Semeraro Casa Uno ym., EU:C:1996:242, 32 kohta).

26 Kaikesta edellä esitetystä ilmenee, ettei unionin tuomioistuimella ole toimivaltaa tulkita ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemia perusoikeuskirjan määräyksiä.

27 On siis todettava, ettei unionin tuomioistuimella ole toimivaltaa vastata Grondwettelijk Hofin esittämään kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

28 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa vastata Grondwettelijk Hofin (Belgia) esittämään ennakkoratkaisukysymykseen.

Allekirjoitukset